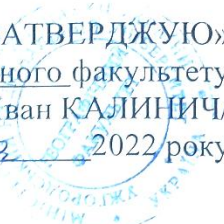

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан географічного факультету
Іван КАЛИНИЧ
«30» червня 2022 року

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ З ГЕОГРАФІЇ»**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта. Географія
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Назва курсу	Методика позашкільної роботи з географії
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності, предметної спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта. Географія
Викладачі курсу	Карабінюк Микола Миколайович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	mykola.karabiniuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=7452
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3,5 кредити ЄКТС / загальна кількість годин – 105
Обсяг курсу	Кількість годин (денна ф.н.): аудиторних – 52, лекцій – 30, практичних – 22, СРС – 53 Кількість годин (заочна ф.н.): аудиторних – 12, лекцій – 8, практичних – 4, СРС – 93
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Навчальний курс « Методика позашкільної роботи з географії » є обов'язковим компонентом циклу професійної підготовки студентів спеціальності 014.07 “Середня освіта. Географія”. У процесі вивчення курсу у студентів формується комплексне уявлення про методичні та організаційні особливості, а також різновиди позашкільної роботи з географії, що є важливим для формування фахової й педагогічної компетентностей студентів. Також розглядаються особливості та принципи роботи учнівських географічних гуртків та факультативів, організаційні засади та особливості проведення різноманітних конкурсів, навчальних екскурсій з елементами науково-дослідної роботи учнів та ін.
Ключові слова	Позашкільна освіта, позашкільне навчання, педагогічні прийоми, географічні компетентності, географічний гурток, навчальна екскурсія, науковий майданчик.
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни « Методика позашкільної роботи з географії » є систематизація й узагальнення здобувачами освіти знання про теорій, концепцій та базових методик навчання географії на основі позашкільної роботи. Також важливим є ознайомлення з методологічною основою наукових досліджень географічної науки та з сучасними методами проведення цих досліджень в процесі позакласної роботи з географії, розширенні географічного світогляду й поглибленні знань в галузі географічної науки тощо. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ⇒ Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1); ⇒ Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові

	<p>цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК 2);</p> <p>⇒ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3);</p> <p>⇒ Здатність працювати в команді (ЗК 4);</p> <p>⇒ Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 5);</p> <p>⇒ Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 6);</p> <p>⇒ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7);</p> <p>⇒ Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 8);</p> <p>⇒ Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 9);</p> <p>⇒ Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 10);</p> <p>⇒ Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (ФК 1);</p> <p>⇒ Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів (ФК 2);</p> <p>⇒ Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів (ФК 3);</p> <p>⇒ Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання) (ФК 4);</p> <p>⇒ Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності (ФК 5);</p> <p>⇒ Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури (ФК 6);</p> <p>⇒ Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (ФК 7);</p> <p>⇒ Здатність реалізовувати краснавччий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю (П 7).</p>	
<p>Пререквізити курсу</p>	<p>Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» є опанування низки навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) впродовж попередніх семестрів навчання у ВНЗ, зокрема: ОК 11 «Психологія (вікова психологія)», ОК 11 «Психологія (вікова психологія)», ОК 12 «Педагогіка з основами педмайстерності», ОК 30 «Методика навчання географії в закладах загальної середньої освіти», ОК 37 «Педагогічна навчальна практика (пропедевтика) з географії».</p>	
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ організовувати співпрацю учнів та сформувати учнівську команду; ❖ розробити програму проведення учнівських досліджень; ❖ організувати позашкільну роботу учнів в різноманітних формах; ❖ пояснювати зміни, які відбуваються в географічному середовищі; ❖ пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні 	<p>РН 5, РН 6, РН 7, РН 8, РН 9, РН10, РН 11, РН 12, РН 14, РН 15, РН 16, РН 17, РН 18, РН 19, РН 20, РН 21, РН 23, РН 24</p>

	<p>питання сучасної географії;</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ добирати міжпредметні зв'язки курсів географії; ❖ застосовувати сучасні освітні технології; ❖ формувати відповідальне ставлення учнів до природи. 																														
	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ зміст і завдання, основні терміни курсу, його значення; ⇒ основні концепції, теретичні та методичні прийоми проведення позашкільної роботи з географії; ⇒ організаційні особливості різних форм позашкільної роботи; ⇒ специфіку навчання різnorідних та різновікових груп учнів, визначення можливостей виконання завдань позашкільної освіти; ⇒ реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії. 	<p>RH 1 RH 2 RH 3 RH 4 RH 13 RH 22</p>																													
<p>Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p><i>Лекція</i> – використовується для розгорнутого теоретичного викладу навчального матеріалу, аналізу та обґрунтування складних і розлогих питань; <i>бесіда</i> – діалогічний метод навчання, під час якого викладач через постановку ретельно продуманої системи запитань підводить студентів до розуміння нового матеріалу або перевіряє засвоєння ними уже вивченого; <i>диспут</i> – усний публічний спір при обговоренні наукових проблем з метою пошуків істини; <i>пояснення</i> – вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону та ін. На <i>семінарських (практичних) заняттях</i> вирішуються ситуаційні завдання прикладного характеру та засвоюються студентами вміння до пошуку та аналізу інформації.</p>																														
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Географічні карти, навчальні атласи, ілюстрації, схеми, таблиці, довідники тощо, відповідно до теми заняття, а також сайт електронного навчання Moodle, низка освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом та ін.</p>																														
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p align="center">Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни</p> <table border="1" data-bbox="459 1339 1461 1720"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Вид діяльності здобувача вищої освіти</th> <th colspan="2">Модуль 1</th> <th colspan="2">Модуль 2</th> </tr> <tr> <th>Кількість</th> <th>Макс. кількість балів (сумарна)</th> <th>Кількість</th> <th>Макс. кількість балів (сумарна)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Семінарські заняття</td> <td align="center">3</td> <td align="center">30</td> <td align="center">3</td> <td align="center">30</td> </tr> <tr> <td>Практичні роботи (презентації)</td> <td align="center">1</td> <td align="center">20</td> <td align="center">1</td> <td align="center">20</td> </tr> <tr> <td>Модульна контрольна робота</td> <td align="center">1</td> <td align="center">50</td> <td align="center">1</td> <td align="center">50</td> </tr> <tr> <td align="center">Разом</td> <td></td> <td align="center">100</td> <td></td> <td align="center">100</td> </tr> </tbody> </table> <p>Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на практичні заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали усі практичні роботи, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт.</p> <p>Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за</p>		Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Семінарські заняття	3	30	3	30	Практичні роботи (презентації)	1	20	1	20	Модульна контрольна робота	1	50	1	50	Разом		100		100
Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1			Модуль 2																											
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)																											
Семінарські заняття	3	30	3	30																											
Практичні роботи (презентації)	1	20	1	20																											
Модульна контрольна робота	1	50	1	50																											
Разом		100		100																											

	<p>кожну правильну відповідь (разом 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (разом 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (15 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (разом 30 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів.</p> <p>Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.</p> <p>Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.</p> <p>Семестровий контроль з дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в усній формі за змістом та структурою екзаменаційних білетів (попередньо затверджених на засіданні кафедри), які цілісно охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку складаючи іспит і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем головно на основі оцінювання відповідей на питання екзаменаційних білетів з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Іспит, усна форма</p>
<p>Зміст курсу</p>	<p style="text-align: center;">Модуль 1</p> <p>Тема 1. Поняття та дидактичні вимоги до позашкільного навчання географії Тема 2. Форми-підвиди та методи систематичного позашкільного навчання географії Тема 3. Форми-підвиди та методи періодичного позашкільного навчання географії Тема 4. Форми-підвиди та методи епізодичного позашкільного навчання географії Тема 5. Географічні гуртки та факультативи</p> <p style="text-align: center;">Модуль 2</p> <p>Тема 6. Шляхи організації, зміст і проведення географічних конкурсів, олімпіад тощо Тема 7. Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі. Тема 8. Науково-дослідна робота та географічно-креславчі дослідження учнів Тема 9. Основні показники ефективності позашкільної роботи з географії</p>

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексєєнко І. Позакласна робота з географії в загальноосвітніх навчальних закладах І-ІІІ ступенів. <i>Гуманітарний вісник</i>. 2012. № 26. С. 12–15. 2. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 45 с. 3. Пономарьова Г., Репко І., Одарченко В. Практикум з педагогіки: навч. посібник. Харків: ТО Ексклюзив, 2017. 243 с. 4. Самойленко В.М., Олійник Я.Б., Вішнікіна І.О., Діброва І.О. Навчання географії: понятійно-термінологічний словник. К.: Ніка-Центр, 2015. 352 с. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7392 5. Яковлева В.А., Проценко А.В. Методика проведення позакласної та позашкільної роботи з географії. <i>Actual problems of science and practice</i>. С. 115–117. <p style="text-align: center;">Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Копилець Є. В. Географічна підготовка за чинними навчальними програмами з позашкільної освіти туристсько-красознавчого напрямку з видів спортивного туризму. <i>Освітні й наукові виміри географії та туризму</i>: матер. ІІ Всеукраїнської науково-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 26 квітня 2019 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 130–134. 2. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти: практико- орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. Ч.1. 121 с. 3. Нова українська школа: Порадник для вчителя / за ред. Н.М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. 4. Онойко Ю. Особливості організації науково-дослідної діяльності з географії серед учнів старшої школи (на прикладі Малої академії наук учнівської молоді. <i>Наукові записки. Серія: Педагогічні науки</i>. 2011. Вип. 99. С. 141–147. 5. Пустосвіт Г.П. Позашкільна освіта та виховання в Україні у векторах сучасного розвитку. <i>Освіта та педагогічна наука</i>. 2013. №3(158). С. 5–10. URL: http://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://pedagogicaljournal.luguniv.edu.ua/archive/2013/N3/articles/1/Pustovit_ua.pdf 6. Сорока Т.П., Струганець Б.В. Актуалізація можливостей позашкільної освіти в соціалізації підлітка. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка</i>. 2016. № 2. С. 275–281
<p>Інформаційні ресурси</p>	<p>Підручники та матеріали для вивчення навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7392 ⇒ http://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://pedagogicaljournal.luguniv.edu.ua/archive/2013/N3/articles/1/Pustovit_ua.pdf <p>Освітні портали:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ https://www.researchgate.net/profile/Mykola-Karabiniuk ⇒ https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/48
<p>Питання для підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття позашкільного навчання. 2. Дефініція позакласної форми навчання географічного спрямування. 3. Види позашкільного навчання.

4. Дидактичні вимоги та педагогічні цілі позашкільного навчання географії.
5. Сутність внутрішніх і зовнішніх мотивів до позашкільного навчання
6. Поняття та форми системного позашкільного навчання.
7. Різновиди та робота географічного гуртка.
8. Ілюстративно-демонстраційні методичні прийоми навчання географії.
9. Різновиди навчальної вправи з географії. Групи географічних задач.
10. Послідовність реалізації самостійного навчального дослідження з географії.
11. Форми періодичного позашкільного навчання.
12. Системна реалізація тижня географії.
13. Географічна олімпіада та її етапи.
14. Творча діяльність учнів. Критичне мислення учнів.
15. Різновиди географічної екскурсії.
16. Навчальна розповідь з географії.
17. Художня навчальна розповідь з географії.
18. Наукова навчальна розповідь з географії.
19. Науковопопулярна навчальна розповідь з географії.
20. Описова навчальна розповідь з географії.
21. Дедуктивне навчальне пояснення з географії.
22. Організація та принципи роботи географічного гуртка.
23. Географічні гуртки за змістом. План роботи гуртка.
24. Особливості методики проведення занять географічного гуртка.
25. Географічні факультативи.
26. Методичні особливості проведення факультативних занять.
27. Освітньо-виховне значення факультативів.
28. Форми організації факультативних занять.
29. Шкільний музей та експонати географічної тематики.
30. Клубна форма тематичної позашкільної роботи з географії.
31. Організаційна структура географічного тематичного клубу.
32. Зміст та мета роботи учнівського клубу.
33. Основні форми занять шкільного географічного клубу.
34. Тиждень географії в школі. План проведення тижня географії в школі.
35. Підготовка і проведення дня географії в класах.
36. Конкурс учнівських наукових робіт.
37. Проведення екскурсій до музеїв та метеостанцій.
38. Проведення географічних тематичних ігор.
39. Географічні документальні фільми та кінострічки.
40. Географічні конкурси та вікторини (тематичні та змішані).
41. Ігри сюжетно-рольового характеру. Ігри-подорожі.
42. Використання географічних ігор для моделювання пошукової діяльності учнів.
43. Учнівські географічні конференції.
44. Географічна олімпіада як один із видів профорієнтаційної роботи.
45. Підготовка та проведення географічних олімпіад.
46. Поняття екскурсій та їх особливості.
47. Освітня, виховна і методична роль екскурсій і мандрівок.
48. Система екскурсійної та красзнавчої роботи у середній школі.
49. Мандрівки як основна форма роботи географічних та красзнавчих гуртків.
50. Різновиди географічних екскурсій за дидактичною метою, тривалістю, способами проведення.
51. Пішохідні, велосипедні, автобусні мандрівки.
52. Навчальні і красзнавчі атласи областей, топографічні карти великого

масштабу.

53. Навчальні екскурсії як форма краєзнавчого вивчення місцевості.
54. Орієнтування на місцевості та окомірне знімання.
55. Планування маршрутів і тривалості мандрівок.
56. Наукові дослідження як елемент позашкільної освіти.
57. Сутність та завдання учнівських наукових пошуків.
58. Вікові особливості та обмеження проведення науково-дослідної роботи.
59. Науково-дослідний майданчик.
60. Завдання та принципи роботи на шкільному географічному майданчику.
61. Метеорологічні спостереження у школі та позашкільний час.
62. Організація позашкільних географічних досліджень.
63. Географічний кабінет та його призначення.
64. Особливості оформлення географічного кабінету.
65. Учнівські «наукові лабораторії».
66. Учнівські наукові експедиції та подорожі.
67. Інтерактивні форми науково-дослідної роботи.
68. Формування картографічних компетентностей учнями.
69. Робота над учнівськими проектами. Мала академія наук та конкурс учнівських наукових робіт.
70. Створення системи позашкільної роботи.